

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

angielski

językowej [pt](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki: [en](#)

Swipe to change

Dostosowanie praw rzeczowych

Portugalia

1 Jakie prawa rzeczowe mogą wynikać z dziedziczenia zgodnie z prawem danego państwa członkowskiego?

UWAGA WSTĘPNA

Należy przede wszystkim zauważyć, że prawa rzeczowe mogą mieć charakter praw umożliwiających uprawnionemu korzystanie z rzeczy (*direitos reais de gozo*) lub praw zastawniczych (*direitos reais de garantia*).

Po drugie, zdaniem niektórych przedstawicieli doktryny, oprócz praw rzeczowych na rzeczach materialnych istnieją również prawa rzeczowe na rzeczach niematerialnych.

Ponadto w prawie portugalskim ustanowiono zasadę *numerus clausus*, czyli katalogu zamkniętego praw rzeczowych [art. 1306 portugalskiego kodeksu cywilnego (Código Civil)].

PRAWA PODLEGAJĄCE DZIEDZICZENIU

Dziedziczeniu podlegają wszystkie prawa, które nie wygasają z chwilą śmierci uprawnionego.

W odniesieniu do praw podlegających dziedziczeniu art. 2025 portugalskiego kodeksu cywilnego stanowi, co następuje:

1. *Stosunek prawny, który wygaś z chwilą śmierci strony takiego stosunku – z uwagi na jego charakter lub z mocy prawa – nie podlega dziedziczeniu.*
2. *Prawa zbywalne (direitos renunciáveis) również mogą wygasnąć z chwilą śmierci uprawnionego, jeżeli wyrazi on taką wolę.*

Przykładowo prawo użytkowania (*usufruto*) oraz prawo używania i mieszkania są prawami rzeczowymi, które z mocy prawa wygasają z chwilą śmierci uprawnionego (art. 1476 ust. 1 lit. a) i art. 1485 kodeksu cywilnego).

Aktualna wersja kodeksu cywilnego jest dostępna w języku portugalskim pod adresem:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=775&tabela=leis&so_miolo=&

Prawa rzeczowe co do zasady podlegają dziedziczeniu, z wyjątkiem prawa użytkowania (art. 1443 kodeksu cywilnego), używania i mieszkania (art. 1485 kodeksu cywilnego), praw rzeczowych, o których mowa w art. 2025 kodeksu cywilnego, oraz innych przypadków wyraźnie przewidzianych w innych przepisach.

Istnieją ograniczenia dotyczące dziedziczenia niektórych praw, takich jak prawa rzeczowe dotyczące zarejestrowanej broni palnej, które mogą podlegać dziedziczeniu wyłącznie pod pewnymi warunkami określonymi w art. 37 przepisów ramowych dotyczących broni palnej i amunicji (Regime Jurídico das Armas e Munições), który stanowi, co następuje:

1. *Nabywanie w drodze dziedziczenia (sucessão mortis causa) jakiegokolwiek zarejestrowanej broni palnej jest możliwe wyłącznie za zgodą Komendanta Głównego PSP (Policia de Segurança Pública – Policja ds. Bezpieczeństwa Publicznego).*
2. *Do celów poprzedniego ustępu broń należy zarejestrować, zgłaszając ją w PSP w terminie 90 dni od dnia śmierci jej poprzedniego właściciela lub od dnia znalezienia broni przez jej posiadacza.*
3. *Komendant Główny PSP może zezwolić na rejestrację broni na nazwisko zarządcy spadku do chwili przeprowadzenia działu spadku, w którym to przypadku istnieje obowiązek złożenia broni do depozytu w PSP.*
4. *Jeżeli zarządca spadku lub inny spadkobierca spełniają ustawowe przesłanki posiadania broni, mogą wystąpić o rejestrację na swoje nazwisko broni, która znajduje się w ich posiadaniu.*
5. *Na wniosek zarządcy spadku broń można przekazać osobie spełniającej warunki posiadania broni – przy czym w takim przypadku jej nabywcę wybiera zainteresowana strona – lub można ją sprzedać w drodze licytacji zorganizowanej przez PSP, przy czym kwotę uzyskaną z licytacji, pomniejszoną o koszty przeprowadzenia licytacji, włącza się do masy spadkowej.*
6. *Po przeprowadzeniu działu spadku broń zostanie przekazana spadkobiercy przyjmującemu spadek z dobrodziejstwa inwentarza (herdeiro beneficiário), o ile spełnia on ustawowe warunki posiadania broni.*
7. *Jeżeli w terminie 10 lat nikt nie zgłosi roszczenia do broni, nastąpi jej przepadek na rzecz Skarbu Państwa.*

Przepisy ramowe dotyczące broni palnej i amunicji zatwierdzone ustawą nr 5/2006 z dnia 23 lutego 2006 r. są dostępne w języku portugalskim pod adresem:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=692&tabela=leis&so_miolo=

PRAWA RZECZOWE UMOŻLIWIAJĄCE UPRAWNIONEMU KORZYSTANIE Z RZECZY

W przepisach przewidziano następujące prawa rzeczowe umożliwiające uprawnionemu korzystanie z rzeczy [art. 1302–1575 kodeksu cywilnego i ramy prawne dotyczące timesharingu (Regime Jurídico da Habitação Periódica), o których mowa poniżej]:

- prawo własności (*direito de propriedade*) (art. 1302 kodeksu cywilnego);
- współwłasność (*compropriedade*) (art. 1403 kodeksu cywilnego);
- odrębna własność lokalu (*propriedade horizontal*) (art. 1414 kodeksu cywilnego);
- prawo użytkowania (*usufruto*) (art. 1439 kodeksu cywilnego);
- prawo używania i mieszkania (*direito real de uso e habitação*) (art. 1484 kodeksu cywilnego);
- timesharing (*direito real de habitação periódica*);
- prawo zabudowy (*direito de superfície*) (art. 1524 kodeksu cywilnego);
- służebności (*servidões prediais*) (art. 1543 kodeksu cywilnego).

Przepisy ramowe dotyczące timesharingu zatwierdzono dekretem z mocą ustawy nr 275/93 z dnia 5 sierpnia 1993 r., który jest dostępny w języku portugalskim pod adresem: http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=648&tabela=leis

PRAWA RZECZOWE ZASTAWNICZE (*direitos reais de garantia*)

W kodeksie cywilnym przewidziano następujące prawa rzeczowe zastawnicze:

prawo do pobierania pożytków (*consignação de rendimentos*) (art. 656);

zastaw zwykły (*penhor*) (art. 666);

hipoteka (*hipoteca*) (art. 686);

przywileje dotyczące nieruchomości (*privilégios imobiliários*) (art. 743 i 744);

prawo zatrzymania (*direito de retenção*) (art. 754 i 755).

PRAWA RZECZOWE NA RZECZACH MATERIALNYCH

Art. 1302 kodeksu cywilnego stanowi, że przedmiotem prawa własności uregulowanego w tym kodeksie mogą być wyłącznie ruchome lub nieruchome rzeczy materialne (w tym woda).

PRAWA RZECZOWE NA RZECZACH NIEMATERIALNYCH

Art. 1303 kodeksu cywilnego odnosi się do własności intelektualnej, która jest z kolei uregulowana w kodeksie własności przemysłowej (Código da Propriedade Industrial). Niektórzy przedstawiciele doktryny twierdzą, że własność intelektualna jest pojęciem obejmującym prawo autorskie i prawa pokrewne, a także własność przemysłową. W prawie portugalskim zachowano obydwa pojęcia: własność intelektualną (w kodeksie cywilnym) oraz własność przemysłową (w kodeksie własności przemysłowej, opublikowanym w załączniku do dekretu z mocą ustawy nr 110/2018 z dnia 10 grudnia 2018 r.). Zgodnie z art. 2 kodeksu własności przemysłowej zakres własności przemysłowej obejmuje rybołówstwo, rolnictwo, leśnictwo, sektor zwierząt gospodarskich i przemysł wydobywczy, przemysł i handel *sensu stricto*, a także wszystkie produkty naturalne lub przetworzone oraz usługi.

W doktrynie istnieje spór co do tego, czy zgodnie z prawem krajowym możliwe jest, by rzeczy niematerialne były przedmiotem prawa własności lub innych praw rzeczowych, np. własność przedsiębiorstwa (*estabelecimento comercial*) lub własność intelektualna. Kwestia ta podlega wykładni sądowej.

Kodeks własności przemysłowej reguluje uprawnienia wynikające z patentów, wzorów użytkowych, zarejestrowanych topografii układów scalonych, wzorów i modeli, nagród (*recompensas*), znaków towarowych, logotypów, nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych, a także zmiany i przeniesienie tych uprawnień.

Uprawnienia wynikające z patentów i wzorów użytkowych, a także świadectwa rejestracji topografii układów scalonych, wzory i modele oraz znaki towarowe, jak również inne odróżniające znaki handlowe mogą być przedmiotem zastawu zwykłego – art. 6 kodeksu własności przemysłowej.

Aktualna wersja kodeksu własności przemysłowej jest dostępna w języku portugalskim pod adresem:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=2979&tabela=leis&ficha=1&pagina=1

Jeżeli chodzi o spółki handlowe, dziedziczenie praw do udziałów w związku ze śmiercią jednego ze wspólników oraz wymogi w tym zakresie uregulowano w kodeksie spółek handlowych (Código das Sociedades Comerciais), tj.:

art. 184 – w odniesieniu do dziedziczenia w związku ze śmiercią wspólnika spółki jawnej (*sociedade em nome colectivo*);

art. 198, 225 i 252 – w odniesieniu do dziedziczenia w związku ze śmiercią wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (*sociedade por quotas*);

art. 469 i 475 – w odniesieniu do dziedziczenia w związku ze śmiercią wspólnika spółki komandytowej (*sociedade em comandita*).

Aktualna wersja kodeksu spółek handlowych jest dostępna w języku portugalskim pod adresem:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=524&tabela=leis&so_miolo=&

2 Czy te prawa rzeczowe podlegają wpisowi do rejestru nieruchomości lub ruchomości, a jeżeli tak, to czy taki wpis jest obowiązkowy? Do jakiego rejestru wpisuje się te prawa i jakie są wymogi i procedury rejestracyjne?

Tak, co do zasady prawa te podlegają wpisowi do rejestru, jak wyjaśniono poniżej.

URZĘDY REJESTRU NIERUCHOMOŚCI

W urzędach rejestru nieruchomości (Conservatórias do Registo Predial) dokonuje się wpisu do rejestru faktów dotyczących stanu prawnego nieruchomości, w tym następujących praw rzeczowych [art. 1 i 2 kodeksu rejestru nieruchomości (Código de Registo Predial)]:

czynności prawnych skutkujących ustanowieniem, uznaniem, nabyciem lub przekształceniem prawa własności, prawa użytkowania, prawa używania i mieszkania, prawa zabudowy lub służebności;

czynności prawnych skutkujących ustanowieniem lub przekształceniem prawa do odrębnej własności lokalu (*propriedade horizontal*) lub timesharingu (*direito de habitação periódica*);

czynności dotyczących przekształcenia nieruchomości gruntowych związanych z podziałem gruntów, przekształceniem i podziałem współwłasności, a także zmian z nimi związanych;

umowy przedwstępnej dotyczącej sprzedaży (*alienação*) lub obciążenia (*oneração*), umowy z zastrzeżeniem prawa pierwokupu (*pactos de preferência*) i zapisów testamentowych (*disposição testamentária de preferência*), z chwilą ich wejścia w życie, a także cesji praw i obowiązków umownych wynikających z tych umów;

cesji (*cessão*) prawa własności na wierzycieli;

ustanowienia hipoteki, jej przeniesienia lub zmiany, zmiany pierwszeństwa wpisów w rejestrze oraz ustanowienia prawa do pobierania pożytków (*consignação de rendimentos*);

przeniesienia kredytu zabezpieczonego hipoteką lub prawem do pobierania pożytków, w przypadku gdy ma miejsce cesja zabezpieczenia; dzierżawy na okres przekraczający sześć lat oraz przeniesienia praw i obowiązków z umowy dzierżawy lub poddzierżawy, z wyjątkiem dzierżawy nieruchomości rolnych;

zastawu mienia zabezpieczonego hipoteką lub prawem do pobierania pożytków oraz wszelkich innych czynności lub środków mających wpływ na ten majątek;

wszelkich innych ograniczeń prawa własności, które zgodnie z prawem wymagają wpisu do rejestru;

czynności prawnych skutkujących wygaśnięciem praw, obciążeń lub zobowiązań będących przedmiotem wpisu.

Wpis do rejestru faktów wymienionych powyżej jest obowiązkowy, z wyjątkiem czynności wymienionych w art. 8-A kodeksu rejestru nieruchomości.

Zgodnie z art. 687 kodeksu cywilnego hipotekę należy wpisać do rejestru, ponieważ w przeciwnym razie będzie bezskuteczna wobec osób trzecich.

Warunki dokonania wpisu w rejestrze nieruchomości określono w następujących przepisach prawnych kodeksu rejestru nieruchomości:

podmioty podlegające obowiązkowi rejestracji, terminy i dopuszczalność praw do nieruchomości określono w art. 8-B, 8-C, 8-D i 9;

rejestracja wstępna, ciągłość rejestracji – w szczególności zasadę ciągu tytułów własności i zwolnienie z obowiązku dokonania wcześniejszego wpisu w rejestrze umów sprzedaży (*registo de aquisição*) na podstawie działu/dziedziczenia – określono w art. 34–35;

kwestie związane z uprawnieniem do złożenia wniosku o wpis do rejestru i możliwością ustanowienia pełnomocnika określono w art. 36–39;

formę i sposób składania wniosku o wpis do rejestru – w szczególności prawo do rejestracji drogą elektroniczną – określono w art. 41–42-A;

dokumenty, które należy złożyć, wskazano w art. 43–46.

Kodeks rejestru nieruchomości jest dostępny w języku portugalskim pod adresem:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=488&tabela=leis

Szczegółowe informacje na temat wniosków o wpis do rejestrów nieruchomości, działalności gospodarczej i pojazdów silnikowych oraz sposobu składania wniosków, wymogów i usług są dostępne online pod adresem <https://justica.gov.pt/>.

URZĘDY REJESTRU DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ (*CONSERVATÓRIAS DO REGISTO COMERCIAL*)

W urzędach rejestru działalności gospodarczej (*Conservatórias do Registo Comercial*) dokonuje się wpisu do rejestru faktów mających na celu podanie do wiadomości publicznej statusu prawnego przedsiębiorców indywidualnych, spółek handlowych, spółek prawa cywilnego mających formę handlową (*sociedades civis sob forma comercial*) oraz jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (*estabelecimentos individuais de responsabilidade limitada*). Wpis do rejestrów określonych faktów potwierdzających status prawny spółdzielni, przedsiębiorstw publicznych, komplementarnych ugrupowań przedsiębiorstw (*agrupamentos complementares de empresas*) oraz europejskich ugrupowań interesów gospodarczych (*agrupamentos europeus de interesse económico*) również odbywa się w urzędach rejestru działalności gospodarczej [art. 1. kodeksu rejestru działalności gospodarczej (Código de Registo Comercial)].

Fakty wymienione w art. 15 kodeksu rejestru działalności gospodarczej należy wpisać do rejestru w urzędach rejestru działalności gospodarczej, tj.:

Artykuł 15 (Fakty podlegające obowiązkowemu wpisowi do rejestru)

1. Wpis do rejestru faktów, o których mowa w art. 3 ust. 1 lit. a)–c) oraz e)–z), art. 3 ust. 2, art. 4, art. 5 lit. a), e) i f), art. 6, 7 i 8 i art. 10 lit. c) i d), jest obowiązkowy.
2. Z wyjątkiem przypadków przewidzianych w kolejnych ustępach wniosek o wpis do rejestru faktów, o którym mowa w poprzednim ustępie, należy złożyć w terminie dwóch miesięcy od dnia ich wystąpienia.
3. Wniosek o wpis do rejestru faktów, o których mowa w art. 5 lit. a), e) i f), należy złożyć w terminie dwóch miesięcy od dnia opublikowania aktu potwierdzającego ich wystąpienie.
4. Wniosek o wpis do rejestru sprawozdania finansowego spółki oraz sprawozdania finansowego jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością należy złożyć do 15. dnia siódmego miesiąca następującego po zakończeniu roku obrotowego.
5. Powództwa, orzeczenia, postępowania i środki zabezpieczające, o których mowa w art. 9, również podlegają obowiązkowemu wpisowi do rejestru.
6. Postępowanie zabezpieczające nie podlega obowiązkowemu wpisowi do rejestru, jeżeli złożono już wniosek o wpis do rejestru wnioskowanego środka zabezpieczającego, przy czym jego rejestracja jest nieobowiązkowa, jeżeli złożono wniosek o wpis do rejestru postępowania głównego.
7. Wniosek o wpis do rejestru powództw i postępowań zabezpieczających polegających na zawieszeniu wykonania uchwał spółki należy złożyć w terminie dwóch miesięcy od dnia ich wytoczenia/wszczęcia.
8. Wniosek o wpis do rejestru prawomocnych orzeczeń wydanych w sprawach z powództwa oraz w postępowaniach, o których mowa w poprzednim ustępie, należy złożyć w terminie dwóch miesięcy od dnia wydania prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie.

Przesłanki wpisu do rejestru działalności gospodarczej określono w art. 28–53 kodeksu rejestru działalności gospodarczej.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 i 2 kodeksu rejestru działalności gospodarczej:

zarejestrować można wyłącznie fakty stwierdzone w dokumentach, które urzędowo potwierdzają ich wystąpienie;

dokumenty sporządzone w językach obcych przyjmuje się wyłącznie w wersji przetłumaczonej, chyba że odnoszą się one do czynności podlegających rejestracji i są objęte kontrolą formalną i merytoryczną przeprowadzaną przez urzędnika dokonującego rejestracji (*registo por transcrição*), są sporządzone w języku angielskim, francuskim lub hiszpańskim, a właściwy urzędnik biegle włada tym językiem.

Jeżeli chodzi o obowiązki podatkowe, zgodnie z art. 51 ust. 1 kodeksu rejestru działalności gospodarczej żadna czynność podlegająca opłatom o charakterze podatkowym nie może zostać ostatecznie wpisana do rejestru, jeżeli nie wniesiono lub nie zabezpieczono wniesienia takich opłat.

Kodeks rejestru działalności gospodarczej jest dostępny w języku portugalskim pod adresem:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=506&tabela=leis

REJESTRACJA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

W przepisach przewidziano m.in. następujące rodzaje papierów wartościowych:

akcje i udziały;

obligacje;

udziałowe papiery wartościowe (*títulos de participação*);

jednostki uczestnictwa w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania;

prawa odrębne od papierów wartościowych (*direitos destacados dos valores*), o których mowa w poprzednim punkcie, pod warunkiem że ich wyodrębnienie obejmuje całą emisję lub serię bądź przewidziano je w chwili emisji;

gwarancje subskrypcyjne (*warrants autónomos*);

inne dokumenty potwierdzające jednolitą sytuację prawną, pod warunkiem że mogą zostać wprowadzone do obrotu.

[art. 1 portugalskiego kodeksu papierów wartościowych (Código de Valores Mobiliário)]

Papiery wartościowe mają charakter imienny (art. 52 portugalskiego kodeksu papierów wartościowych).

Nabycie papierów wartościowych, podobnie jak ustanowienie, przekształcenie lub wygaśnięcie prawa użytkowania, zastawu lub innych praw obciążających papiery wartościowe, podlega obowiązkowi rejestracji (co do zasady u jednostki emitującej lub zarządzającej). Papiery te mogą podlegać dziedziczeniu.

Rejestracja papierów wartościowych, jednostki przeprowadzające rejestrację, wymogi związane z rejestracją, skutki rejestracji w odniesieniu do ustanawiania, przenoszenia i wykonywania praw oraz ich dziedziczenia różnią się w zależności od kategorii papierów wartościowych, o których mowa powyżej.

Kwestia ta jest uregulowana w portugalskim kodeksie papierów wartościowych zatwierdzonym dekretem z mocą ustawy nr 486/99 z dnia 13 listopada 1999 r., którego aktualna wersja jest dostępna w języku portugalskim pod adresem:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=450&so_miolo=&tabela=leis&nversao

REJESTRY POJAZDÓW SILNIKOWYCH (*CONSERVATÓRIAS DE REGISTO AUTOMÓVEL*)

Fakty mające wpływ na status prawny pojazdów silnikowych i przyczep podlegają wpisowi do rejestrów pojazdów silnikowych (*Conservatórias do Registo Automóvel*).

Do celów rejestracji za pojazdy uznaje się pojazdy silnikowe oraz przyczepy, które podlegają rejestracji zgodnie z kodeksem drogowym (Código da Estrada). W art. 117 kodeksu drogowego wskazano, które pojazdy i przyczepy podlegają obowiązkowej rejestracji. Aktualna wersja kodeksu drogowego zatwierdzonego dekretem z mocą ustawy nr 114/94 z dnia 3 maja 1994 r. jest dostępna w języku portugalskim pod adresem:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_estrutura.php?tabela=leis&artigo_id=&nid=349&nversao=&tabela=leis&so_miolo

W odniesieniu do obowiązkowej rejestracji pojazdów silnikowych art. 5 kodeksu rejestracji pojazdów silnikowych (Código de Registo Automóvel) stanowi, co następuje:

Artykuł 5

1. Wpisowi do rejestru podlegają:

- a) prawo własności i prawo użytkowania;
- b) zastrzeżenie własności zawarte w umowie sprzedaży pojazdów silnikowych;
- c) zastaw rejestrowy, jego przekształcenie i przeniesienie, a także zmiana pierwszeństwa wpisów w rejestrze;
- d) leasing finansowy i przeniesienie praw wynikających z tego leasingu;
- e) umowa najmu na okres przekraczający jeden rok, jeżeli umowa ta prowadzi do nabycia ekspektatywy przeniesienia prawa własności;
- f) przypisanie pojazdu do systemu najmu bez kierowcy;
- g) przeniesienie zarejestrowanych praw lub wierzytelności oraz zastaw na takich wierzytelnościach, ich zatrzymanie (arresto) lub zajęcie;
- h) zajęcie i wszelkie inne środki sądowe lub administracyjne bądź czynności, które wpływają na swobodę rozporządzania pojazdami;
- i) zastrzeżenia dotyczące niezbywalności (intransmissibilidade) oraz opodatkowanie pojazdu podatkiem ekologicznym (tributação residual) przewidziane w przepisach podatkowych;
- j) udostępnienie pojazdu do użytkowania osobie niebędącej jego właścicielem;
- k) ogłoszenie niewypłacalności;
- l) wygaśnięcie lub przekształcenie praw lub obciążeń, zmiana imienia i nazwiska lub firmy oraz zmiana miejsca zwykłego pobytu lub siedziby właścicieli, osób, którym przysługuje prawo użytkowania, oraz leasingobiorców pojazdów;
- m) zatrzymanie dowodu rejestracyjnego na żądanie organu administracyjnego lub policji, a także żądanie konfiskaty i konfiskata pojazdu w ramach specjalnego postępowania w sprawie uregulowania własności;
- n) konfiskata w postępowaniu karnym;
- o) konfiskata pojazdu orzeczona wyrokiem w postępowaniu karno-administracyjnym, na podstawie art. 147 ust. 3 kodeksu ruchu drogowego (Código da Estrada), zatwierdzonego dekretem z mocą ustawy nr 114/94 z dnia 3 maja 1994 roku, z późniejszymi zmianami;
- p) orzeczenie przepadku pojazdu na rzecz Skarbu Państwa prawomocnym wyrokiem sądu;
- q) wszelkie inne fakty, które podlegają obowiązkowi wpisu do rejestru na podstawie przepisów prawa.

2. Wpis do rejestru faktów, o których mowa w ust. 1 lit. a), b), d), e), f) oraz i), a także zmiany imienia i nazwiska lub firmy oraz miejsca zwykłego pobytu lub siedziby właścicieli, osób, którym przysługuje prawo użytkowania, oraz najemców pojazdów, jest obowiązkowy.

3. Uchyła się obowiązek wpisu do rejestru prawa własności nabytego w drodze dziedziczenia (sucessão hereditária), jeżeli spadkobierca lub spadkobiercy mają zamiar zbyć pojazd.

Pojazdy silnikowe nie mogą być przedmiotem zastawu zwykłego (penhor) – art. 8 kodeksu rejestracji pojazdów silnikowych.

Warunki rejestracji pojazdów silnikowych można znaleźć pod adresem <https://justica.gov.pt/Registos/Veiculos/Documentos-do-veiculo>.

Rejestracja pojazdów silnikowych jest uregulowana w dekreście z mocą ustawy nr 54/75 z dnia 12 lutego 1975 r., który jest dostępny pod adresem:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=598&tabela=leis

Zob. również rozporządzenie w sprawie rejestracji pojazdów silnikowych (Regulamento do Registo de Automóveis), zatwierdzone dekretem z mocą ustawy nr 55/75 z dnia 12 lutego 1975 r., które jest dostępne pod adresem: http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=606&tabela=leis.

KRAJOWY REJESTR STATKÓW POWIETRZNYCH (REGISTO AERONÁUTICO NACIONAL)

Statek powietrzny lub jego niezależne części (silnik, wirnik, śmigło itp.) należy zarejestrować w krajowym rejestrze statków powietrznych (Registo Aeronáutico Nacional).

Wniosek o rejestrację należy złożyć na formularzu i dołączyć do niego następujące dokumenty:

umowę sprzedaży lub inne dokumenty stanowiące dowód sprzedaży;

zaświadczenie o złomowaniu statku wpisane do rejestru statków powietrznych z państwa poprzedniej rejestracji lub zaświadczenie o braku rejestracji;

zaświadczenie o odprawie celnej w przypadku statku powietrznego przywiezionego z państwa niebędącego członkiem UE;

dwa zdjęcia statku powietrznego – od przodu i z boku – z widocznymi oznaczeniami przynależności państwowej i znakami rejestracyjnymi, w formacie 9x12, bez obramowania i w kolorze naturalnym.

Dokumenty wydane w państwach trzecich muszą być opatrzone podpisami zainteresowanych stron, należyście poświadczone i zalegalizowane, opatrzone apostille – zgodnie z postanowieniami art. 3 i 4 konwencji haskiej z dnia 5 października 1961 r. znoszącej wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych, ratyfikowanej dekretem z mocą ustawy nr 48450 z dnia 24 czerwca 1968 r. – lub należyście poświadczone i zalegalizowane przez portugalskiego przedstawiciela dyplomatycznego lub urzędnika konsularnego w tym państwie.

Dokumenty wydane w Portugalii przez osobę prawną muszą być opatrzone podpisami pełnomocników umocowanych zgodnie z przepisami. Należy umieścić na nich wzmiankę: „należyście umocowany/umocowana, działając w ramach przyznanych uprawnień”.

Szczegółowe informacje na ten temat można znaleźć na stronie internetowej Państwowego Urzędu Lotnictwa Cywilnego (Autoridade Nacional de Aviação Civil) pod adresem <http://www.anac.pt/vPT/Generico/Aeronaves/RegistoAeronauticoNacional/RegistodeAeronaves/Paginas/RegistodeAeronaves.aspx>.

REJESTR JEDNOSTEK PŁYWAJĄCYCH (REGISTO DE EMBARCAÇÕES)

Rejestracja jednostek pływających jest uregulowana w dekreście z mocą ustawy nr 265/72 z dnia 31 lipca 1972 r. [ogólne rozporządzenie w sprawie organów portowych (Regulamento Geral das Capitánias)], który jest dostępny pod adresem:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1721&tabela=leis&ficha=1&pagina=1&so_miolo=&

Zastosowanie mają dekret z mocą ustawy nr 96/89 z dnia 28 marca 1989 r. ustanawiający międzynarodowy rejestr jednostek pływających na Maderze (Registo Internacional de Navios da Madeira) oraz zarządzenie (portaria) nr 715/89 z dnia 23 sierpnia 1989 r. (<https://dre.pt/application/file/a/618419>), które reguluje określone jego aspekty.

Uwaga: Dekret z mocą ustawy nr 96/89 z dnia 28 marca 1989 r. został ponownie opublikowany jako załącznik do ustawy nr 56/2020 z dnia 27 sierpnia 2020 r. Jego aktualna wersja jest dostępna pod adresem:

<https://dre.pt/application/file/a/141259926>

Zgodnie z tymi przepisami:

aby statek krajowy, z wyjątkiem statków należących do marynarki wojennej, mógł prowadzić działalność zgodnie z klasyfikacją, należy zarejestrować prawo własności do tego statku (art. 72 ust. 1 ogólnego rozporządzenia w sprawie organów portowych);

statki handlowe podlegają również obowiązkowemu wpisowi do rejestru działalności gospodarczej zgodnie z właściwą ustawą (art. 72 ust. 3 ogólnego rozporządzenia w sprawie organów portowych);

statki krajowe rejestrują urzędy morskie, z wyjątkiem rekreacyjnych jednostek pływających, które rejestrują organizacje wskazane w przepisach szczególnych (art. 73 ust. 1 ogólnego rozporządzenia w sprawie organów portowych);

w przypadku statków nowo nabytych lub nowo zbudowanych właściwy jest urząd morski wskazany w odpowiednim zezwoleniu (art. 73 ust. 2 ogólnego rozporządzenia w sprawie organów portowych);

w przypadku statków nabytych lub statków zastępujących inne statki urząd morski, w którym zarejestrowano zastąpione jednostki, jest właściwy do celów rejestracji (art. 73 ust. 3 ogólnego rozporządzenia w sprawie organów portowych);

statek zbudowany lub nabyty w porcie w określonej części terytorium państwa może zostać sprzedany lub zarejestrowany w innym porcie w tej samej lub w innej części terytorium państwa, pod warunkiem że uzyskano odpowiednie zezwolenie (art. 73 ust. 4 ogólnego rozporządzenia w sprawie organów portowych);

lekkie łodzie (*embarcações miúdas*) znajdujące się na pokładzie, nawet jeżeli są to łodzie ratunkowe, niewielkie pomocnicze statki rybackie i niewielkie, bezsilnikowe rekreacyjne jednostki pływające bez żagli, takie jak bajboty, łodzie robocze, łodzie pneumatyczne i rowery wodne, przeznaczone do użytku na głębokości do 300 m przy odpływie, są wyłączone z obowiązku rejestracji, ale podlegają właściwości organu administracji morskiej, który odpowiada za wydawanie licencji dopuszczających je do użytku (art. 77 ogólnego rozporządzenia w sprawie organów portowych).

Wymogi dotyczące rejestracji jednostek pływających określono w art. 78 ogólnego rozporządzenia w sprawie organów portowych.

W szczególności jeżeli chodzi o rejestrację jednostek pływających w przypadku ich dziedziczenia:

wpisy w rejestrze można wówczas zmienić na podstawie aktu stwierdzającego dział spadku (*escritura de partilhas*) lub planu działu spadku (*mapa da partilha*) oraz wydanego przez właściwy urząd skarbowy dokumentu potwierdzającego, że odpowiedni podatek od spadków (art. 82 ust. 2 ogólnego rozporządzenia w sprawie organów portowych) został uiszczony, jego uiszczenie zostało zabezpieczone lub że nie jest należny;

statki zagraniczne nabyte w drodze dziedziczenia lub w postępowaniu przeprowadzonym przez sąd portugalski rejestruje się w urzędzie morskim wyznaczonym przez organ wyższego szczebla (art. 75 ust. 3 ogólnego rozporządzenia w sprawie organów portowych).

REJESTR BRONI PALNEJ

Przepisy ramowe dotyczące broni palnej i amunicji zatwierdzone ustawą nr 5/2006 z dnia 23 lutego 2006 r. są dostępne pod adresem

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?artigo_id=692A0037&nid=692&tabela=leis&pagina=1&ficha=1&so_miolo=&nversao=#artigo.

Broń palna i amunicja podlegają obowiązkowemu zgłoszeniu do PSP (Policja ds. Bezpieczeństwa Publicznego) oraz obowiązkowej rejestracji przez PSP.

Ich dziedziczenie podlega wymogom określonym w art. 37 przepisów ramowych dotyczących broni palnej i amunicji, o których mowa powyżej.

WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNĄ REJESTRUJE SIĘ w Państwowym Instytucie Własności Przemysłowej (Instituto Nacional da Propriedade Industrial).

Właściwość w zakresie przyznawania patentów, wzorów użytkowych oraz rejestracji topografii układów scalonych, wzorów i modeli, znaków towarowych, nagród (*recompensas*) lub logotypów, a także nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych posiada Państwowy Instytut Własności Przemysłowej, do którego należy składać wnioski w tym zakresie.

Wymogi dotyczące składania wniosków o przyznanie lub rejestrację oraz skutki złożenia tego rodzaju wniosku określono w kodeksie własności przemysłowej w odniesieniu do każdej z powyższych kategorii, bez uszczerbku dla prawa Unii Europejskiej oraz mających zastosowanie konwencji międzynarodowych.

Praktyczne informacje dotyczące sposobu składania i sporządzania wniosku o przyznanie lub rejestrację można uzyskać na stronie internetowej

Państwowego Instytutu Własności Przemysłowej pod adresem <http://www.marcaspatentes.pt/index.php?section=69>

3 Jakie skutki wiąże się z wpisem praw rzeczowych do rejestru?

Co do zasady wpis do rejestru praw rzeczowych na nieruchomościach nie ma charakteru konstytutywnego. Od tej zasady mogą jednak istnieć przewidziane w przepisach szczególnych wyjątki dotyczące niektórych kategorii nieruchomości.

SKUTKI WPISU DO REJESTRU NIERUCHOMOŚCI

Skutki wpisu do rejestru praw rzeczowych na nieruchomościach przewidziano w art. 4–7 kodeksu rejestru nieruchomości:

Artykuł 4 (Skuteczność między stronami)

1. Na fakty podlegające obowiązkowemu wpisowi do rejestru – nawet jeżeli nie zostały one zarejestrowane – mogą powoływać się same strony lub ich spadkobiercy.

2. Powyższy przepis nie ma zastosowania do faktów skutkujących ustanowieniem hipoteki, w przypadku których skuteczność pomiędzy stronami zależy od dokonania wpisu.

Artykuł 5 (Skuteczność wobec osób trzecich)

1. Fakty podlegające wpisowi do rejestru stają się skuteczne wobec osób trzecich dopiero z dniem dokonania wpisu.

2. Przepisy poprzedniego ustępu nie mają zastosowania w następujących przypadkach:

a) nabycia przez zasiedzenie praw, o których mowa w art. 2 ust. 1 lit. a);

b) służebności widocznych (*servidões aparentes*);

c) czynności, których przedmiotem są rzeczy oznaczone co do gatunku (*bens indeterminados*), które nie zostały należycie wskazane i określone.

3. Osoba zobowiązana do dokonania wpisu ani jej spadkobiercy nie mogą się skutecznie powoływać na brak wpisu do rejestru wobec zainteresowanej strony.

4. Do celów rejestracji za osoby trzecie uznaje się osoby, które nabyły od jednego podmiotu wykluczające się prawa do tej samej rzeczy.

5. Niezarejestrowana umowa najmu na okres dłuższy niż sześć lat jest bezskuteczna wobec osób trzecich.

Artykuł 6 (Pierwszeństwo wpisów w rejestrze)

1. Prawo do określonych rzeczy wpisane do rejestru jako pierwsze ma pierwszeństwo przed prawami do tych samych rzeczy wpisanymi do rejestru w późniejszym terminie, przy czym decydujący charakter ma data dokonania wpisu, a w przypadku wpisów dokonanych w tym samym dniu – godzina dokonania wpisu.

2. (Uchylony)

3. Po uprawomocnieniu się wpis zachowuje pierwszeństwo, które miał przed uprawomocnieniem.

4. W razie odmowy dokonania wpisu wpis do rejestru dokonany w następstwie uwzględnienia środka zaskarżenia przez organ zachowuje pierwszeństwo, które miałby w przypadku braku odmowy.

Artykuł 7 (Domniemania wynikające z wpisu do rejestru)

Prawomocny wpis do rejestru prowadzi do powstania domniemania, że dane prawo istnieje i przysługuje osobie ujawnionej w rejestrze dokładnie na takich warunkach, jakie określono we wpisie.

SKUTKI WPISU DO REJESTRU DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Skutki wpisu do rejestru działalności gospodarczej określono co do zasady w przepisach art. 11–14 kodeksu rejestru działalności gospodarczej, które stanowią, co następuje:

Artykuł 11 (Domniemania wynikające z wpisu do rejestru)

Prawomocny wpis do rejestru dokonany w następstwie kontroli formalnej i merytorycznej dokumentów przeprowadzanej przez urzędnika dokonującego rejestracji prowadzi do powstania domniemania, że dane prawo istnieje – dokładnie na warunkach określonych we wpisie.

Artykuł 12 (Pierwszeństwo wpisów w rejestrze)

Prawo do określonych akcji lub udziałów w spółce wpisane do rejestru jako pierwsze ma pierwszeństwo przed prawami do tych samych akcji lub udziałów wpisanymi w późniejszym terminie, przy czym decydujący charakter ma data złożenia wniosku.

Artykuł 13 (Skuteczność między stronami)

1. Na fakty podlegające obowiązkowemu wpisowi do rejestru – nawet jeżeli nie zostały one zarejestrowane – mogą powoływać się same strony lub ich spadkobiercy.

2. Przepisów poprzedniego ustępu nie stosuje się do aktów założycielskich spółek i ich zmian, do których zastosowanie mają przepisy kodeksu spółek handlowych oraz przepisy dotyczące europejskich spółek akcyjnych.

Artykuł 14 (Skuteczność wobec osób trzecich)

1. Fakty podlegające wpisowi do rejestru stają się skuteczne wobec osób trzecich dopiero z dniem dokonania wpisu.

2. Fakty podlegające wpisowi do rejestru i obowiązkowemu ujawnieniu zgodnie z art. 70 ust. 2 stają się skuteczne wobec osób trzecich dopiero z dniem ujawnienia.

3. Pełnomocnicy zainteresowanych stron zobowiązani do dokonania wpisu ani ich spadkobiercy nie mogą się skutecznie powoływać na brak wpisu do rejestru wobec tych zainteresowanych stron.

4. Przepisy niniejszego artykułu pozostają bez uszczerbku dla przepisów kodeksu spółek handlowych oraz przepisów mających zastosowanie do europejskich spółek akcyjnych.

SKUTKI WPISU DO REJESTRU PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

Skutki wpisu do rejestru papierów wartościowych określono we wspomnianym powyżej kodeksie papierów wartościowych (Código dos Valores Mobiliários), przy czym różnią się one w zależności od kategorii papierów wartościowych. Wpis do rejestru może mieć charakter konstytutywny w przypadku niektórych kategorii papierów wartościowych (art. 73 wspomnianego powyżej kodeksu papierów wartościowych).

SKUTKI WPISU DO REJESTRU POZOSTAŁYCH KATEGORII RZECZY, O KTÓRYCH MOWA POWYŻEJ

Skutki wpisu do rejestru broni palnej, statków powietrznych, jednostek pływających, pojazdów silnikowych oraz własności intelektualnej lub przemysłowej określono w przepisach szczególnych, o których mowa powyżej, w odniesieniu do każdej z tych kategorii rzeczy.

4 Czy istnieją szczególne zasady i procedury dotyczące dostosowania prawa rzeczowego, przysługującego określonej osobie zgodnie z prawem właściwym dla dziedziczenia, w przypadku gdy w prawie państwa członkowskiego, w którym powołano się na to prawo takie prawo rzeczowe nie jest znane?

Przepisy prawne, które można zastosować do dostosowania praw rzeczowych w przypadku dziedziczenia, obejmują co do zasady art. 15 kodeksu cywilnego (np. jeżeli dostosowania dokonuje sąd w postępowaniu sądowym) oraz art. 43-A kodeksu rejestru nieruchomości [np. jeżeli dostosowania dokonuje urzędnik rejestrowy w zaświadczeniu potwierdzającym wpis do rejestru (*acto de registro*)].

Art. 15 kodeksu cywilnego (Własność):

Własność danego prawa obejmuje wyłącznie te normy, które – ze względu na ich treść i funkcję pełnioną w tym prawie – obejmują instytucję prawną, do której odsyła norma kolizyjna.

Art. 43-A kodeksu rejestru nieruchomości (udowodnienie treści prawa obcego)

Jeżeli zasadność wniosku o wpis do rejestru należy ocenić w oparciu o prawo obce, zainteresowana strona musi udowodnić treść tego prawa, przedstawiając odpowiedni dokument.

Oprócz tych przepisów prawnych istnieją zasady wykładni rozwinięte w doktrynie. Zgodnie z tymi zasadami dostosowanie w szerokim znaczeniu obejmuje co najmniej dwie różne sytuacje.

Dostosowanie *sensu stricto*, którego dokonuje się wówczas, gdy pojawi się problem techniczny wynikający ze stosowania dwóch różnych systemów prawa spadkowego. Przykładowo w przypadku śmierci rodziców biologicznych dziecka przysposobionego, jeżeli prawo państwa X jest właściwe dla dziedziczenia na skutek śmierci rodziców adopcyjnych, zaś prawo państwa Y jest właściwe dla dziedziczenia na skutek śmierci rodziców biologicznych, może to prowadzić do sytuacji niebędącej intencją żadnego z tych systemów prawnych (np. dziecko przysposobione nie dziedziczyłoby ostatecznie ani po rodzicach adopcyjnych, ani po rodzicach biologicznych). Sąd rozstrzyga ten problem poprzez dostosowanie.

Inna sytuacja, w której nie dokonuje się dostosowania *sensu stricto*, lecz raczej substytucji/transpozycji, ma miejsce wówczas, gdy zastępuje się instytucję prawną występującą w innym systemie prawnym instytucją występującą w prawie krajowym.

Pojęcie substytucji/transpozycji zapewnia odpowiednie ramy w odniesieniu do przypadków dostosowania praw rzeczowych, o których mowa w art. 31 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego. Jako przykład można wskazać zastąpienie instytucji dzierżawy (istniejącej w systemie prawnym innego państwa, lecz nieistniejącej w przepisach portugalskich) instytucją prawa zabudowy (*direito real de superfície*) (istniejącą w prawie portugalskim).

Zarówno sąd w postępowaniu sądowym, jak i urzędnik rejestrowy – w chwili rejestracji – mogą dokonać tego rodzaju substytucji/transpozycji. Decyzję urzędnika rejestrowego można zaskarżyć do sądu (art. 140–146 kodeksu rejestru nieruchomości).

UWAGA

Informacje przedstawione na tej stronie nie są wyczerpujące ani wiążące dla punktu kontaktowego, sądów ani innych podmiotów i organów. Mimo że są one regularnie aktualizowane, mogą nie uwzględniać wszystkich zmian w prawie, w związku z czym nie mogą w żadnym wypadku zastąpić zapoznania się z obowiązującymi aktami prawnymi.

Ostatnia aktualizacja: 04/03/2022

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.